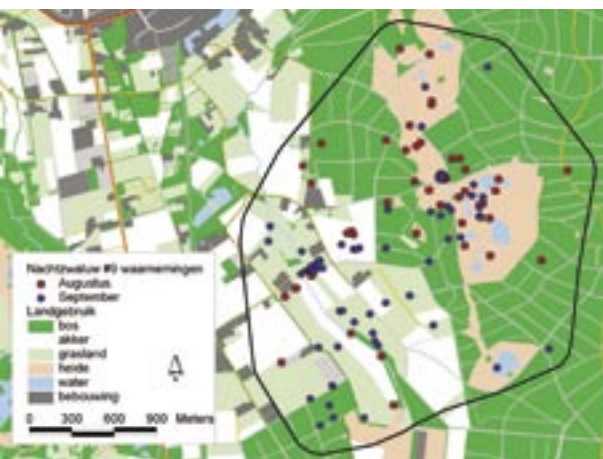

Gezenderde Nachtzwaluwen opsporen gaat het beste vanaf een hoog standpunt.
Foto: Marijn Nijssen

Onderzoek aan Nachtzwaluwen: een vervolg

Na het Jaar van de Nachtzwaluw 2007 is de speciale aandacht voor deze soort allerminst verflauwd. Sinds 2008 krijgt de soort vooral extra aandacht in Noord-Brabant. We hopen antwoord te krijgen op vragen als: in hoeverre wordt het voorkomen gestuurd door het voedselaanbod; welke effecten hebben klimaatverandering en lokaal terreinbeheer op het voedselaanbod; welke invloed heeft begrazing op voorkomen, terreingebruik en broedsucces? Zenderonderzoek levert resultaten op waarmee beleidsmakers en terreinbeheerders verder kunnen. Een greep uit de resultaten.

Figuur 1. Terreingebruik van een vrouwtje Nachtzwaluw in augustus en september 2008. Niet alleen bos en heide zijn belangrijk, ook in het aangrenzende beekdal zocht dit vrouwtje veelvuldig voedsel!

Terreingebruik

In Noord-Brabant worden Nachtzwaluwen intensief gevolgd in het Leenderbos en de Strabrechtse Heide. In 2008 zijn 10 vogels gevolgd met een zender (6 LB, 4 SB; resp. 3 man/3 vrouw en 2/2). In 2009 zijn 13 vogels gezenderd (7 LB waarvan 5 man, 1 vrouw, 1 onvolwassen) en 6 SB (5 man, 1 vrouw). En die ene vrouw in het Leenderbos vloog ook nog het onderzoeksgebied uit... Een solitair mannetje hebben we zowel in 2008 als 2009 kunnen volgen. Met deze zenders kunnen we goed in beeld brengen waar de vogels hun voedsel zoeken en waar ze overdag verblijven, soms met verrassende resultaten (figuur 1).

Broedbiologie en voedsel

In 2008 zijn 15 nesten gevonden (LB 10, SB 5) en in 2009 14 (LB 7, SB 7). Hierbij is het broedsucces bepaald en de groei van de jongen opgenomen. Een deel van de nesten is ook gevolgd met een infrarood-camera. Dit levert vooral informatie op over het aantal voederbeurten en de tijdstippen en tijdsduur dat de oudervogels aanwezig zijn op het nest.

De dieetsamenstelling van volwassen vogels is onderzocht door uitwerpselen te verzamelen en te analyseren. Om een gedetailleerder beeld te krijgen van het voedsel zijn enkele voedselproppen opgevangen

die door de ouders aan hun jongen werden gevoerd. Met name algemene, wijdverspreid voorkomende soorten nachtvlinders vormen de bulk van het voedsel.

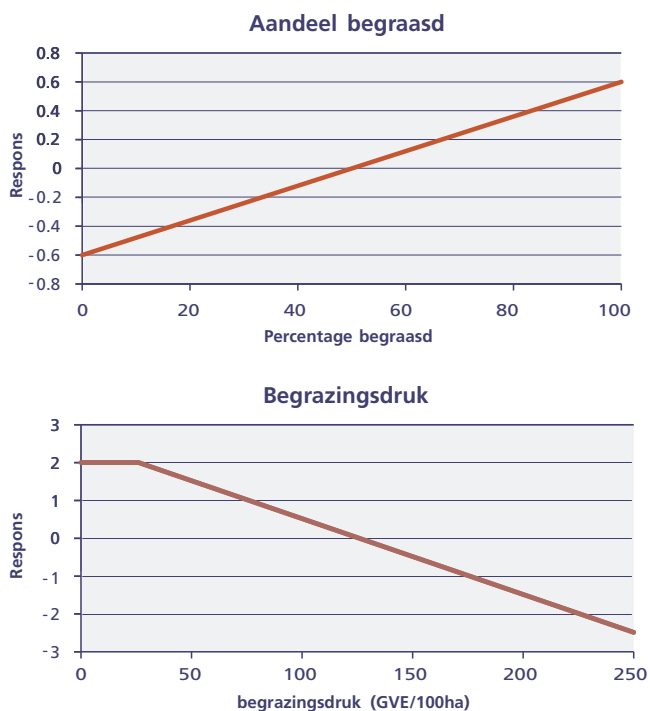
De beschikbaarheid van het voedsel, vooral nachtvlinders, is gemeten via lichtvallen. Dit levert informatie op over verschillen in soorten en aantallen in verschillende terreintypen (bos, heide, agrarisch gebied) in de loop van het seizoen.

Begrazing

De invloed van begrazing is bepaald aan de hand van provinciale verspreidingsgegevens. Het voorkomen van Nachtzwaluwen blijkt positief geassocieerd te zijn met de aanwezigheid van begrazing, maar negatief met de intensiteit daarvan (figuur 2). Het veldwerk op de Strabrechtse Heide ondersteunt dit: de meeste nesten zijn gevonden in delen met een lage begrazingsdruk. Bij hoge begrazingsdruk komen er minder Nachtzwaluwen voor en zijn de nesten uitzonderlijk moeilijk te vinden. Of Nachtzwaluwen gebieden met een hoge begrazingsdruk echt mijden, en of dit samenhangt met een lager broedsucces en/of een lager voedselaanbod, is onderwerp van verdere studie.

Samenwerkingspartners

De studie wordt uitgevoerd door SOVON in samenwerking met Stichting Bargerveen (contactpersoon Peter Beusink) en De Vlinderstichting (contactpersoon: Dick Groenendijk). Beide partnerorganisaties zijn bij dit project betrokken vanwege hun grote kennis omtrent voedsel ecologisch onderzoek en nacht-insecten. Bij de uitvoering van het veldwerk (Nachtzwaluwen volgen, insecten vangen) spelen vrijwilligers van VVG de Kempen en diverse IVN-vogelwerkgroepen een onmisbare rol. Het onderzoek wordt financieel mogelijk gemaakt door de Provincie Noord-Brabant.

Figuur 2. Het voorkomen van Nachtzwaluwen is positief geassocieerd met begrazing, maar negatief met begrazingsdruk. Begrazing lijkt dus gunstig te zijn voor het voorkomen voor Nachtzwaluwen, maar alleen in (zeer) lage dichtheden.